כתיב כלל השרץ השורץ. דמשמע בכל מקום ששורץ טומא ואפי׳ לף וכתיב על הארץ דמשמע דבעינן שיהא מונח על הארץ ולא לף: **הא כילד ודאי נגע.** בטומאה בכ״מ שהוא בין במים בין בקרקע טומא הא ספק נגע כגון לאחר שנמצא לף על פני המים ה״ז טהור בין שנמצא לף במים שבכלים או במים שבקרקע דספק מגע לף לעולם טהור: **אך מעיין וגור מקוה מים יהיה טהור.** דמשמע דלפה בקרקע טהור: **וכתיב יטמא הא כילד לפה בכלים.** ספיקו טומא לפה בקרקע ספיקו טהור: **כל הניטלין והנגררין.** בין טומאת שרץ בין טומאת אדם [ו]זחילתן או גרירתן ספק נגע בהן אדם וכלים: **ספיקן טמא.** שכל הנגרר והניטל כמו שהן מונחין דמי והוי כספק טומאה ברה״י דספיקו טומא דגמרי׳ מסוטה (סוטה דף כח:) דכתיב בה ונסתרה והיא נטמאה[ג] אבל אם היו נזרקין [ב]דבשעת זריקתן ספק נגע בהן אדם וכלים ספק לא נגע ספיקו טהור [ג]דלא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא אלא כטומאה לפה דמיא וספיקו טהור: ה״ג **חוץ מכזית מן המת והמאהיל על פני טומאה שמטמא מלמעלה כלמטה לאיתויי זב וזבה.** כלומר חוץ מכזית מן המת שזרק ע״ג אדם או טהרות וכן שזרק טהרות על כזית מן המת או האדם עצמו דלג עליו וספק הוא אם האהיל עליו [ד]שספיקו טומא לפי שמטמא מלמעלה כלמטה הואיל והוא מטמא שלא בנגיעה כגון ע״י אהל. והאי דתני והמאהיל על פני טומאה דלא צריך למיתני אלא חוץ מכזית מן המת והמאהיל עליו לאיתויי זב וזבה שמטמא נמי מלמעלה כלמטה באהן מסמא שאם יסב זב על האהן [ה]ועל הכלים ועל האדם שהן בתוך הבור תחת האהן נטמא האדם והכלים כמו במגע עצמו וכן אם הזב מלמטה והטהור יושב [ו]על אהן מסמא: **בעי רמי בר חמא מת בכלי וכלי לף על פני המים.** ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע בו: **מהו.** גבי מתניתין מאי טעמא חיישינן לטומאה לפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע: **מי אמרינן נפר כלי אוזלינן.** וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טומא: **או נפר מיפא אוזלינן.** ומת מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספיקו טהור: **אם תימלי לומר.** כיון דמת עצמו לא הוי לף [ז]על פני המים הוא נתר כלי אזלינן וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טומא: **מת המונח על גבי השרץ.** ושרץ לף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמי וספק מגעו טומא: **או דילמא.** הא טומאה עבה [ח]סמיכתא היא וכיון דלף שרץ כלף מת דמי [ט](מיתא מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספק מגעו טהור) : **ואם תמצא לומר.** כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז׳ כמאן דמחתא בכלי דמי וספיקו טומא ודאי: **שרץ לף ע״ג נבילה.** והוא הדין נמי לנבילה ע״ג השרץ אלא האי דקמיבעיא ליה הכי דשיעורא דשרץ דהוה כעדשה קאי על שיעורא דנבילה דהוי בכזית (י) ולאו שיעורא דנבילה ע״ג שיעורא דשרץ: **או דילמא.** כיון דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו טומא: [כ]**ואם״ל.** דשרץ ונבילה נמי כיון דהאי שיעוריה בכזית והאי שיעוריה כבעדשה כמאן דמחתא בכלי דמי וספק מגעו בשרץ טומא: **ואם״ל שרץ ע״ג שרץ כיון דמיפסקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי.** מי אמרינן כיון דסימוחה הוא לה משקה ושרץ לף על גביו וספק מגעו טהור דכמאן דלף על פני המים דמי: **או דילמא כיון דאוכל הוא.** ה״ל כמאן דמונח [ל] על גביו וכמו דמונח ע״ג קרקע דמי [מ]דספק מגעו טומא: **ואם״ל.** הכא כיון דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו אהדדי דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח ע״ג כלים דמי: **שרץ [נ] ע״ג שכבת זרע.** ושכבת זרע לף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל ושכבת זרע לאו אוכלא הוא ה״ל כמשקה והוה שרץ לף וספיקו טהור: **ואם״ל כיון שנפעקה.** מדשרו של אדם ממש ולא דמי לשאר משקה שבתוכו כגון מי רגליים שמכונסין לתוכו ה״ל שכבת זרע כי אוכלא דסמיך הוא: **שרץ לף ע״ג מי חטאת.** ומי חטאת עדין הן מפני אפר פרה שבהן מי הוי כאוכלא או דילמא משקה הוי והוי כשרץ לף וספיקו טהור. לא ידענן תיקו:

אמר

כתיב[1] אך מעיין וגור מקוה מים יהיה טהור וכתיב יטמא [ד](עד הערב) **הא כיצד בכלים טמא.** דדוקא דומיא דמעיין וגור שהם מים שעל גבי קרקע: **כל** הניטלין. אדם עומד במים ומחברו היה משלשל[2] שרץ [ספק] נגע בו האדם העומד במים: או הנגררין. שהיה חבירו גורר שרץ על פני המים ספק נגע בספקו טמא: מפני שהן כמונחין כיון [שיד] אדם תופס בם אין כאן דין טומאה לפה: **והמאהיל** על פני הטומאה. כגון אדם ההולך במים ונמצא כזית מת קבוע במים ספק עבר הטהור עליו והאהיל על המת דשרץ כי האי גוונא טהור או במת לטומאת מגע דכך לי [טהרה] לפה וטומאה קבוע כמו טומאה הלפה וטהרה קבוע מ״מ בהאל לא מטהריגן: דבר[3] שהוא מטמא למעלה כלמטה לאיתויי זב וזבה שמטמא בהיסט וכן עליונו של זב וזבה (מלמעלה) כלמטה ממשכבו ואם זב וזבה עוברים במים וכלי אגלם ספק הסיטו אין לנו ליטהר משום טומאה לפה אלא במגע דוקא דומיא דשרץ וכן אם מדרסות שם וזב עובר[4] ספק דרס אין לטהר משום טומאה לפה: **בעי** רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן. והא גם אי דילמא בתר מיא אזלינן והא לא נח מת ע״ג שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת שבעה כמאן דמחתא בכלי דמי דומיא דשרץ וכן אם מדרסות שם וזב עובר[4] ספק דרס אין לטהר משום טומאה לפה: **בעי** רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן. והא גם אי דילמא בתר מיא אזלינן והא לא נח מת ע״ג שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת שבעה כמאן דמחתא בכלי דמי דומיא דשרץ ע״ג נבילה ובנבילה לפה על פני המים מהו כיון דתרוייהו טומאת ערב אינון טומאה סמיכתא היא או דילמא האי כזית והאי כעדשה שרץ על גבי שרץ מהו הני ודאי חד שיעורא נינהו או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא [ו] ואת״ל שרץ על גבי שרץ [ז]כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הויא ליה משקה או דלמא האי אוכלא הוא ואת״ל [ח]דאוכלא הוא שרץ ע״ג שכבת זרע מהו ואת״ל [ט]כיון דמיתעקרא ה״ל כי אוכלא שרץ ע״ג מי חטאת [י] ומי חטאת צפין על גבי המים מהו לא ידענן [כ]תיקו: אמר

מאי טעמא דת״ק [מ]א״ר יצחק בר אבודימי כתיב [1]בכל השרץ השורץ כל מקום שהוא שורץ וכתיב על הארץ הא כיצד ודאי מגעו טמא ספק מגעו טהור ורבי שמעון מ״ט אמר עולא כתיב [2]אך מעין וכתיב יטמא (עד הערב) הא כיצד צפה בכלים טמא בקרקע טהור: ת״ר [א]כל [א] הניטלין והנגררין ספיקן טמא מפני שהן כמונחין [ב]והנזרקין ספיקן טהור חוץ [ג]מן כזית המת והמאהיל על פני טומאה וכל דבר שמטמא מלמעלה כלמטה [ד]לאיתויי זב וזבה בעי רמי בר חמא [ב] [ה]מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן או בתר [ו] מיתא אזלינן את״ל [ז]בתר כלי אזלינן [ח] מת על גבי שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמיא או דילמא האי כזית והאי כעדשה שרץ על גבי שרץ מהו הני ודאי חד שיעורא נינהו או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא [ט] ואת״ל שרץ על גבי שרץ [י]כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הויא ליה משקה או דלמא האי אוכלא הוא ואת״ל [כ]דאוכלא הוא שרץ ע״ג שכבת זרע מהו ואת״ל [מ]כיון דמיתעקרא ה״ל כי אוכלא שרץ ע״ג מי חטאת [נ] ומי חטאת צפין על גבי המים מהו לא ידענן [ס]תיקו: אמר

[1]על אהן מסמא: **בעי רמי בר חמא מת בכלי וכלי לף על פני המים.** ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע בו: **מהו.** גבי מתניתין מאי טעמא חיישינן לטומאה לפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע: **מי אמרינן נפר כלי אזלינן.** וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טומא: **או נפר מיפא אזלינן.** ומת מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספיקו טהור: **אם תימלי לומר.** כיון דמת עצמו לא הוי לף [ז]על פני המים הוא נתר כלי אזלינן וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טומא: **מת המונח על גבי השרץ.** ושרץ לף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמי וספק מגעו טומא: **או דילמא.** הא טומאה עבה [ח]סמיכתא היא וכיון דלף שרץ כלף מת דמי [ט](מיתא מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספק מגעו טהור) : **ואם תמצא לומר.** כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז׳ כמאן דמחתא בכלי דמי וספיקו טומא ודאי: **שרץ לף ע״ג נבילה.** והוא הדין נמי לנבילה ע״ג השרץ אלא האי דקמיבעיא ליה הכי דשיעורא דשרץ דהוה כעדשה קאי על שיעורא דנבילה דהוי בכזית (י) ולאו שיעורא דנבילה ע״ג שיעורא דשרץ: **או דילמא.** כיון דהאי בכזית והאי כעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו טומא: [כ]**ואם״ל.** דשרץ ונבילה נמי כיון דהאי שיעוריה בכזית והאי שיעוריה כבעדשה כמאן דמחתא בכלי דמי וספק מגעו בשרץ טומא: **ואם״ל שרץ ע״ג שרץ כיון דמיפסקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי.** וספק מגעו העליון ע״ג שרץ ספיקו טומא: **שרץ ע״ג נבילה שנימוחה מהו.** מי אמרינן כיון דנימוחה הוא לה משקה ושרץ לף על גביו וספק מגעו טהור דכמאן דלף על פני המים דמי: **או דילמא כיון דאוכל הוא.** ה״ל כמאן דמונח [ל] על גביו וכמו דמונח ע״ג קרקע דמי [מ]דספק מגעו טומא: **ואם״ל.** הכא כיון דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו אהדדי דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח ע״ג כלים דמי: **שרץ [נ] ע״ג שכבת זרע.** ושכבת זרע לף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל ושכבת זרע לאו אוכלא הוא ה״ל כמשקה והוה שרץ לף וספיקו טהור: **ואם״ל כיון שנפעקה.** מדשרו של אדם ממש ולא דמי לשאר משקה שבתוכו כגון מי רגליים שמכונסין לתוכו ה״ל שכבת זרע כי אוכלא דסמיך הוא: **שרץ לף ע״ג מי חטאת.** ומי חטאת עדין הן מפני אפר פרה שבהן מי הוי כאוכלא או דילמא משקה הוי והוי כשרץ לף וספיקו טהור. לא ידענן תיקו:

אמר

[ד](עד הערב) **הא כיצד בכלים טמא.** דדוקא דומיא דמעיין וגור שהם מים שעל גבי קרקע: **כל** הניטלין. אדם עומד במים ומחברו היה משלשל[2] שרץ [ספק] נגע בו האדם העומד במים: או הנגררין. שהיה חבירו גורר שרץ על פני המים ספק נגע בספקו טמא: מפני שהן כמונחין כיון [שיד] אדם תופס בם אין כאן דין טומאה לפה: **והמאהיל** על פני הטומאה. כגון אדם ההולך במים ונמצא כזית מת קבוע במים ספק עבר הטהור עליו והאהיל על המת דשרץ כי האי גוונא טהור או במת לטומאת מגע דכך לי [טהרה] לפה וטומאה קבוע כמו טומאה הלפה וטהרה קבוע מ״מ בהאל לא מטהריגן: דבר[3] שהוא מטמא למעלה כלמטה לאיתויי זב וזבה שמטמא בהיסט וכן עליונו של זב וזבה (מלמעלה) כלמטה ממשכבו ואם זב וזבה עוברים במים וכלי אגלם ספק הסיטו אין לנו ליטהר משום טומאה לפה אלא במגע דוקא דומיא דשרץ וכן אם מדרסות שם וזב עובר[4] ספק דרס אין לטהר משום טומאה לפה: **בעי** רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן. והא גם אי דילמא בתר מיא אזלינן והא לא נח מת ע״ג שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת שבעה כמאן דמחתא בכלי דמי דומיא דשרץ ע״ג נבילה ובנבילה לפה על פני המים מהו כיון דתרוייהו טומאת ערב אינון טומאה סמיכתא היא או דילמא האי כזית והאי כעדשה שרץ על גבי שרץ מהו הני ודאי חד שיעורא נינהו או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא [ו] ואת״ל שרץ על גבי שרץ [ז]כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הויא ליה משקה או דלמא האי אוכלא הוא ואת״ל [ח]דאוכלא הוא שרץ ע״ג שכבת זרע מהו ואת״ל [ט]כיון דמיתעקרא ה״ל כי אוכלא שרץ ע״ג מי חטאת [י] ומי חטאת צפין על גבי המים מהו לא ידענן [כ]תיקו: אמר

[1]על אהן מסמא: **בעי רמי בר חמא מת בכלי וכלי לף על פני המים.** ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע בו: **מהו.** גבי מתניתין מאי טעמא חיישינן לטומאה לפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע: **מי אמרינן נפר כלי אזלינן.** וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טומא: **או נפר מיפא אזלינן.** ומת מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספיקו טהור: **אם תימלי לומר.** כיון דמת עצמו לא הוי לף [ז]על פני המים הוא נתר כלי אזלינן וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טומא: **מת המונח על גבי השרץ.** ושרץ לף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמי וספק מגעו טומא: **או דילמא.** הא טומאה עבה [ח]סמיכתא היא וכיון דלף שרץ כלף מת דמי [ט](מיתא מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספק מגעו טהור) : **ואם תמצא לומר.** כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז׳ כמאן דמחתא בכלי דמי וספיקו טומא ודאי: **שרץ לף ע״ג נבילה.** והוא הדין נמי לנבילה ע״ג השרץ אלא האי דקמיבעיא ליה הכי דשיעורא דשרץ דהוה כעדשה קאי על שיעורא דנבילה דהוי בכזית (י) ולאו שיעורא דנבילה ע״ג שיעורא דשרץ: **או דילמא.** כיון דהאי בכזית והאי כעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו טומא: [כ]**ואם״ל.** דשרץ ונבילה נמי כיון דהאי שיעוריה בכזית והאי שיעוריה כבעדשה כמאן דמחתא בכלי דמי וספק מגעו בשרץ טומא: **ואם״ל שרץ ע״ג שרץ כיון דמיפסקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי.** וספק מגעו העליון ע״ג שרץ ספיקו טומא: **שרץ ע״ג נבילה שנימוחה מהו.** מי אמרינן כיון דנימוחה הוא לה משקה ושרץ לף על גביו וספק מגעו טהור דכמאן דלף על פני המים דמי: **או דילמא כיון דאוכל הוא.** ה״ל כמאן דמונח [ל] על גביו וכמו דמונח ע״ג קרקע דמי [מ]דספק מגעו טומא: **ואם״ל.** הכא כיון דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו אהדדי דהאי בכזית והאי בכעדשה כמאן דמנח ע״ג כלים דמי: **שרץ [נ] ע״ג שכבת זרע.** ושכבת זרע לף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל ושכבת זרע לאו אוכלא הוא ה״ל כמשקה והוה שרץ לף וספיקו טהור: **ואם״ל כיון שנפעקה.** מדשרו של אדם ממש ולא דמי לשאר משקה שבתוכו כגון מי רגליים שמכונסין לתוכו ה״ל שכבת זרע כי אוכלא דסמיך הוא: **שרץ לף ע״ג מי חטאת.** ומי חטאת עדין הן מפני אפר פרה שבהן מי הוי כאוכלא או דילמא משקה הוי והוי כשרץ לף וספיקו טהור. לא ידענן תיקו:

אמר

מסורת הש״ס

[ג] [מולין קכז.], [ב] [עיין זבחים לג.], [ג] [במדבר כז], [ד] [תהו״ט פ״ד דטהרות מותק זב], [ה] ל״ל הלאי טומאה טומאה כו׳. יעב״ץ, [ו] גי׳ מ״מ הוי,

תורה אור השלם

1. וְכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: ויקרא יא מא
אֵל תְּשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם:
ויקרא יא מג
2. אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא.
ויקרא יא לו

נוסחת הריב״ן

[ג] ובשעת גרירתן או נטילתן: [ד] ובשעת: [ג] ולא: [ד] ספיקו: [ה] שעל: [ו] יושב לו על: [ז] אם נגע אם לא נגע מהו מי אמרינן כו׳: [ח] לא הוי לף דהא קאי ומונח בכלי הוא כתר כלי: [ט] דא״ל טומא׳ עבה כמו סומכא דקרקעא הס״ד ואמ״כ מה״ד סמיכתא: [י] דמי מיהא כאילו מת אזיל: [כ] ואמ״ל שרץ על גבי שרץ כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי ספק מגעו בעליון פסיקו טומא ואמ״ל דשרץ ונבילה נמי כו׳ (ואמ״ל שרץ כו׳ פסיקו טומא) כ״ז ליתא בכ״י: [ל] דמונח ליה על גביו וכמאן דמונח: [מ] ופסק מגעו: [נ] שרץ לף:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה שרץ לף וכו׳ בכזית ולא קאי שיעורא דנבלה:

גליון הש״ם

גמ׳ מת בכלי וכלי צף על פני המים. כעין זה שבת דף ה ע״ב:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ הניטלין. נ״ב בתוספתא (ספ״ג דטהרות) הגירסא הנמלין (וכ״ה ברמב״ם): [ב] שם מת. נ״ל שרץ (וכ״ה ברמב״ם. דס״ל דלפה אינה אלא לענין שרץ בלבד כפשטות הגמ׳ דלא כרש״י ותוס׳): [ג] שם מיתת. נ״ל מיא (וכ״ה בתוס׳): [ד] שם מת ע״ג שרץ. נ״ל שרץ ע״ג מת (וכ״ה ברמב״ם וכנ״ל): [ה] שם (וטומא) תו״מ (וכן ליתא בדפו״י): [ו] שם (ואמ״ל שרץ ע״ג שרץ כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי) תא״מ (ובאמת הבעיא שאמ״ז לא תליא כלל באמ״ל אך מהרמב״ם משמע דגרים האמ״ל להיפך ע״ש): [ז] שם (ומי חטאת לפין ע״ג המים) תא״מ (דמיותר הוא וכמו אלא הזכיר בהבעיות שמקודם):

עין משפט נר מצוה

ל א מיי׳ פי״ד מהל׳ אבות הטומאה הל״ג:
לא ב מיי׳ שם פט״ו הל׳ ו:
לב ג מיי׳ שם פי״ז הל״ח:
לג ד ה ו ז ח ט מיי׳ שם פי״ד הל״ד:

הגהות התוספות

1. דיבור זה שייך לפני הדיבור הקודם. 2. יש גורסין מטולטל. 3. נ״ל וכל דבר. והוא תחילת דיבור אחר. 4. נ״ל עובר עליהם. 5. נ״ל שרץ ע״ג נבילה כו׳. 6. נ״ל וה״ל שרץ שעל גביו כו׳. 7. תיבות והא שרץ על גביו, נמחק. 8. נ״ל הלפה. 9. נ״ל שיעורו בכזית. 10. נ״ל ומי חטאת לפה על פני המים מהו. ותיבת מ״מ נמחק. 11. נ״ל שם משקה. 12. נ״ל והו״ל.

מוסף רש״י

כל מקום שהוא שורץ. ואפילו על המים, וכתיב על האהל, הא כילד, כאן בטומאת ודאי כאן בטומאת ספק (חולין קכז.).

פי׳ הרא״ש

דתנן ספק טומאה צפה בין בכלים בין בקרקע. משנה היא ס״ד דמסכת טהרות וקתני לעיל מינה אלו ספיקות שטיהרו חכמים וכו׳ ס׳ טומאה צפה על פני המים. וקתני בתר הכי ס׳ טומאה צפה על פני המים פירוש שטהרו חכמים בין במים שבכלים בין במים שעל פני קרקע. כתיב כל השרץ השורץ וכו׳ דמשמע בכל מקום שהוא שורץ פי׳ ראוי לשרוץ ואפי׳ על המים (ש״מ) [מטמא]. וכתיב השרץ השורץ על הארץ דמשמע דוקא על הארץ מטמא: הא כיצד. ודאי נגע בכל מקום טמא אבל ספק נגע על המים טהור: כתיב אך מעיין וגור מקוה מים יהיה טהור דמשמע הנוגע בשרץ שעל פני מי מעין וגור ומקוה טהור: וכתיב בתריה והנוגע בהם יטמא דמשמע בכל מקום: כל הניטלין והנגררין. אם נטל שרץ בידו או גררו בארץ אצל טהרות ס׳ נגע ס׳ לא נגע ספקן טמא דלא חשיבה טומאה צפה כיון שהוא ביד האדם: והנזרקין. אם זרקן באויר אצל טהרות אע״פ שבא מכח האדם חשוב טומאה צפה: חוץ מכזית מן המת. שזרקו ס׳ האהיל על הטהרות טמאים דטהרות טומאה צפה מקראי דכתיב בשרץ גמרי׳ הלכך לא מטהרי׳ אלא בטומאת מגע דשייכא בשרץ: והמאהיל ע״פ הטומאה כגון שזרק טהרות ס׳ האהילו על המת דבכה״ג בס׳ מגע טהור בין שהטומאה צפה [ל] דהכי איתא בתוס׳ דטהרות כשם שטהרו ס׳ טומא׳ צפה וכו׳ כך טהרו וכו׳ טהרה צפה וכו׳ כיצד עריבה שהיתה טמאה טומאת מת וככר של תרומה כרוך בסיב או בנייר נתנן בתוכו וירדו גשמים ונתמלאת הרי הוא צף ע״פ המים ס׳ נגע בה ספק לא נגע ספקו טהור מפני שזה טהרה צפה על פני המים ופליגי בה ר״י ורבנן בפ״ד במס׳ טהרות דקתני הזורק טומאה ממקום למקום ככר לבין המפתחות מפתח לבין ככרות טהור ר״י אומר ככר לבין המפתחות טמא מפתח לבין ככרות טהור; וכל שהוא מטמא מלמעלה לאתויי זב וזבה. כגון עליונו של זב דמטמא׳ בלא נגיעה ספקן טמא דלא טהרו אלא ספק טומאת מגע: מת בכלי וכלי צף ע״פ המים. ויודע הוא שלא האהיל עליו ומספקא ליה אם נגע אם לא נגע וה״ה דה״מ למביא שרץ בכלי: בתר כלי אזלי׳ והרי צף או בתר מת אזלי׳ והרי הוא מונח. ואת״ל ג) לאו בתר כלי אזלי׳ והו״ל כמונח: מת על גבי שרץ. וס׳ נגע במת מי אמרי׳ כיון דשניהם טמאים חשיב כחד גופא והוי טומאתם שוה שזה טומאת ערב וזה טומאת ז׳ הוי כמונח בכלי: שרץ ע״ג נבילה מי אמרי׳ כיון דשניהם טומאת ערב כחד גופא דמי והוי טומאה צפה: או דילמא כיון דהאי בכעדשה ה״ל כמונח בכלי: שרץ ע״ג שרץ וס׳ נגע בעליון מהו. הא ודאי טומאתן ושיעורן שוה: או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא: שרץ ע״ג נבילה שנימוח מהו כיון דנימוח הו״ל משקה ולא הויא הפסקה בין שרץ למים או דילמא האי אוכל׳ הוי׳. כיון דמאוכל בא חשיבי הפסק:

ג) גרלאה דל״ל וכין כשהטהרה לפה דהכי כו׳. ב) גירסת רבינו ואמ״ל לאו בתר כלי אזלינן והיינו לפי פי׳ ז״ל דאי אזלינן בתר כלי מקרי לף ודלא כפי׳ התוס׳.